

Doktori értekezés tézisei

Várnai Judit Szilvia

**A tulajdonnév a nyelvben és a nyelvészetben
A tulajdonnevek lehetséges megközelítéseiről**

**Debrecen
2003**

1. Célkitűzések

Mint dolgozatom címe is sugallja, a disszertáció elkészítésekor alapvetően azt tűztem ki célul, hogy megvizsgáljam, hogy milyen elméleti megközelítésekkel él a nyelvészet a tulajdonneveket illetően, és hogy vajon a nyelvészek tulajdonnév-felfogása milyen viszonyban áll egyrészt egymásával, másrészt azzal, ahogy a tulajdonnevek a nyelvben elhelyezkednek, illetve viselkednek.

Különféle, leginkább pragmatikus okokból a szakirodalom áttekintését a magyar nyelvészetre korlátoztam, már csak azért is, mert ez jóval könnyebben áttekinthető, ezáltal a dolgozatnak is kötöttebb szerkezetet biztosít. Ez azonban nem jelenti azt, hogy adott esetben, saját gondolatmenetem alátámasztására nem fordulok külföldi szakirodalomhoz: munkámban több helyen is idézek külföldi szerzőket, de hangsúlyozottan a teljesség igénye nélkül és hangsúlyozottan csak alátámasztásként.

A célkitűzést nem kis részben az a meglátásom indokolta, hogy a magyar névtani szakirodalomban az elméleti jellegű írások viszonylag kisebb számban vannak jelen, és az elméleti háttér viszonylagos hiányából következően a magyar névtan egészére jellemző bizonyos definiálatlanság a célok és a módszerek tekintetében. Így az a felhalmozott adatmennyiség, ezek közzétételei, illetve az ezekről született írások sokasága, mely az utóbbi évtizedekben a magyar névtan leglátványosabb eredménye, tudományos szempontból nagyrészt nem könnyen, de legalábbis nem egyöntetűen értékelhető.

Mindenesetre a magyarországi névtani szakirodalom áttekintésekor elsősorban az volt a célom, hogy kiemeljem az ellentmondásokat, a homályos pontokat. Az alapvető kérdés, ami a tulajdonnevekkel kapcsolatosan foglalkoztat, nem is annyira a jelentésük, mibenlétük megragadása, hanem sokkal inkább az (és ezen keresztül próbálom a mibenlétük kérdését is megközelíteni), hogy hogyan helyezkednek el a nyelvi rendszerben, és hogy mennyire és milyen értelmezésben használható egyáltalán a rendszer fogalma ezekkel (és mellesleg a nyelvvel) kapcsolatosan. A cél tehát egyfajta áttekintés, érzékeny pontok kitapintása, és ezen keresztül is annak a nézetemnek a sugallata, hogy a tulajdonnevek csak a nyelv nem formális rendszerként való értelmezése esetében tekinthetők külön nyelvi kategóriának. Azért is csak nevezem csak sugallatnak, mert ahogy e lapokon később meg is indokolom, hogy miért, munkámnak jelen pillanatban nem célja, hogy kidolgozza jobban ezt a kérdéskört.

A dolgozatban a kitüntetett szerzői nézőpont (mármint a tulajdonnév általános megközelítésével, az alapkérdésekre adott válaszokkal kapcsolatosan) kétségtelenül rejtettebben

van jelen, inkább a tárgyalásmód (az egyes kommentárok, a válogatás, a fejezetek sorrendje stb.) ad hozzá kulcsot. A kitűzött fő célból adódóan azonban nem is érzem úgy, hogy ennél erőteljesebb szerzői jelenlét lenne indokolt.

2. Módszerek

Dolgozatomban részben kronologikusan, részben tematikusan is áttekintem a szemügyre venni kívánt szakirodalmat. Persze a két szempont igen gyakran egybecsúszik. Ezt tetten érhetjük már a kronologikus áttekintés során is, ahol például egyes kutatók tárgyalásánál szemmel láthatóan olyan erős a munkák közötti egymáshoz kötődés, akár a közvetlen reflexió, hogy szinte nem is lehet elválasztani egymástól az egyes szerzők ismertetését. Mégis fontosnak tartottam a kronologikus ismertetést is, mivel általánosságban nyilván egymásra épülnek az egyes munkák, és az ilyesfajta áttekintésből jobban kiviláglanak egyes tendenciák. Másfelől nyilvánvaló, hogy a tematikus tárgyalásmód sem nélkülözheti a kronológiai szempontokat.

A magyar szakirodalom kronologikus ismertetését GOMBOCZ ZOLTÁN jelentéstani munkájának idevágó gondolataival kezdem, majd bemutatom a névelméleti kérdésekkel foglalkozó jelentősebb külön tanulmányokat, illetve a valamely nagyobb kérdéskör tárgyalásán belül névelméleti kérdéseket érintő szerzők gondolatait (MARTINKÓ ANDRÁS, BALÁZS JÁNOS, ANTAL LÁSZLÓ, KÁLMÁN BÉLA, SEBESTYÉN ÁRPÁD, KÁROLY SÁNDOR, J. SOLTÉSZ KATALIN, BARABÁS ANDRÁS – KÁLMÁN C. GYÖRGY – NÁDASDY ÁDÁM, FABÓ KINGA, KIEFER FERENC, HOFFMANN ISTVÁN, HAJDÚ MIHÁLY, HEGEDŰS ATTILA), valamint a nagyobb nyelvleíró összefoglalásaink (MMNyR., MMNy., MGr.) és „A magyar nyelv története” megfelelő fejezeteiben írottakat.

A kronologikus ismertetést követően tematikai összefüggésbe helyezve tárgyalom a szakirodalmat — és itt már nyilván nemcsak a fentebb említettekre kell gondolni, hanem a nyelvészeti írások jóval szélesebb körére (amelyekben azonban esetleg csak olyan érintőleges a tulajdonnévi relevancia, vagy kevésbé elméleti, illetve annyira más szempontú a megközelítés, hogy szükségtelen lett volna az előző fejezetben is tárgyalni).

Először a tulajdonnevek grammatikai megközelítésével foglalkozom. Ezen belül a következő nagyobb szempontokat emelem ki: tulajdonnév és köznév határának kérdése, a tulajdonnév alaki sajátosságai és grammatikai viselkedése, a tulajdonnév formai terjedelme, illetve a tulajdonnevek helyesírása (mely utóbbi ugyan nem szorosan grammatikai kérdés,

hanem éppenséggel a grammatika leképezése, de mivel grammatikai kérdésekkel kapcsolatos ítéleteket tükröz, mégiscsak helyénvalónak tartottam itt foglalkozni vele).

Közelebbről vizsgálva a rendszer kérdését a tulajdonnevekkel kapcsolatosan: először is a tulajdonnevek és a formális rendszerezés kérdését tárgyalom. Ezen belül egyrészt azt a kérdést, hogy része-e a tulajdonnév (kategóriája) a nyelvi rendszernek, másrészt pedig azt, hogy a tulajdonnevek maguk vajon rendszerezhetők-e — nyelvi szempontok alapján.

Disszertációm végére marad egy olyan kérdéskör tárgyalása, a tulajdonnevek nem formális megközelítéséé, amelynek kidolgozottsága tagadhatatlanul elmarad a fentiekétől. Ennek oka részben az, hogy a disszertáció — kitűzött célja szerint — mégiscsak a magyar szakirodalom kritikai vizsgálatán keresztül közelíti meg a tulajdonnevek elméleti kérdéseit, márpedig viszonylag kevés a konkrétan e témakörrel kapcsolatosan írott szakirodalom. Másrészt — mint fentebb is írtam — saját véleményem szerint éppen a nem formális megközelítés adhat lehetőséget a tulajdonnév nyelvi kategóriaként való értelmezéséhez, ám ennek a felvetésnek részletesebb kidolgozása véleményem szerint jóval túlmenne a dolgozat keretein, éppen ezért inkább a további kutatás számára iránymutató gondolatsornak szánom az e fejezetben írottakat. Ebben a fejezetben foglalkozom egyrészt a tulajdonnevek lefordíthatóságának kérdéseivel, másrészt pedig a tulajdonnevek vizsgálatával kapcsolatban kiemelem a transzlogikus megközelítés jelentőségét.

3. Eredmények

3.1. A névelméleti szakirodalom kronologikus áttekintése

A magyarországi névtudomány annak ellenére, hogy egyes kritikus hangok kételkednek abban, hogy indokolt-e a névtan önálló tudományágként való számontartása (mivel tulajdonképpen nem bizonyított kellőképpen az sem, hogy tárgya, a tulajdonnév más nyelvi jelektől nyelvi szempontból eltér, ennek hiányában pedig az ezzel foglalkozó kutatásokat indokolatlan nyelvészeti tudományágnak nevezni), igen nagy öntudattal bizonygatja saját önállóságát. A rendszeresen tapasztalható szempontkeveredés, az elméleti tisztázatlanságok azonban ezt nemigen igazolják. Az a kevés kutató Magyarországon, aki az alapvető tisztázatlanságokra igyekezett rámutatni, nagyobb visszhang nélkül tette ezt.

A névelméleti írásokat áttekintve általában azt tapasztalhatjuk, hogy igen sokáig a tulajdonnév mint nyelvi jel másságára vonatkozó lényegi kérdéseket annak jelentésével kapcsolatban tették fel a kutatók. Egészen BARABÁS–KÁLMÁN–NÁDASDY írásáig mindany-

nyian a tulajdonnév jelentéstartalmával, informatív voltával foglalkoznak. Az említett, 1977-ben megjelent tanulmány az első, melyben a szerzők azzal a kérdéssel kapcsolatban, hogy vajon miben tér el a tulajdonnév a többi nyelvi jeltől, elvetik a korábbi szakirodalmi definíciókat és szempontokat, és — ragaszkodva a nyelvi bizonyításhoz — grammatikai megközelítést, szintaktikai disztribúciót alkalmaznak. Tanulmányukat nem az elért eredmények miatt érzem nagy jelentőségűnek (hiszen a tulajdonnév sajátos nyelvi jel mivoltát nekik sem sikerült bizonyítaniuk, és az írás kutatási szempontból zsákutcát jelent), hanem a magyarországi névtan legtisztázatlanabb pontjainak és ellentmondásainak addig példátlan kiemelése adja a fontosságát. A tanulmányban felvetett kérdések utóélete, eltekintve a közvetlenül reagáló FABÓ KINGA írásaitól, nem volt túl látványos. Másrészt viszont ezt követően érdemi névelméleti írás sem született sokáig. KIEFER FERENC, amellet hogy szintén rámutat a névtan egyes jelenségeinek nyelvészeti szempontból kétesebben értékelhető pontjaira, ismét a jelentés tan felől közelített később, és majd HOFFMANN ISTVÁN lesz az, aki a tulajdonnevek tisztán nyelvi alapú rendszerezésének igényével lép fel — igaz, csak a helynevekkel kapcsolatosan. HAJDÚ MIHÁLY és HEGEDŰS ATTILA közel húsz év elteltével reagál a BARABÁS–KÁLMÁN–NÁDASDY-cikk felvetéseire, tulajdonnév és köznévi elválaszthatóságáról folytatva vitát. A MGr. pedig már láthatóan nem hagyja figyelmen kívül tulajdonnév-definíciójában azt a TOLCSVAI NAGY felvetése nyomán terjedő álláspontot, hogy a tulajdonnév nem nyelvi, hanem pszichológiai-szociokulturális tényezők alapján lesz azzá.

3.2. A tulajdonnév grammatikai megközelítései

A kérdéskörben először a tulajdonnév és a köznévi határának megvonásával foglalkozó szakirodalmi megállapításokat vizsgálom meg. Egyes nézetek szerint éppen azért széles a kettőt elválasztó határterület, mivel a tulajdonnévnek a mai napig nincs egyértelmű és szabatos meghatározása. Valamennyi definíció kizár, vagy éppen magában foglal olyan nyelvi elemeket, melyek más definíció vagy a nyelvközösség szokásai alapján eltérően megítélhetők. A kérdés érinti azt a megállapítást is, amelyet azért ma már csak egyes esetekre nézve fogadhatunk el igaznak, hogy a tulajdonnevek köznévi eredetűek lennének (mely nézetet egyes tulajdonnevek szemantikai átlátszósága sugallt). A szakirodalomból is kiderül mindenesetre, hogy egyes fogalmi kategóriákba tartozó egyedekeket megnevező nyelvi elemeket erősebben tulajdonnévnek érzünk, viszont vannak olyan kategóriák, melyek nyelvi megnevezéseit legalábbis határterületen levőnek, de egyes esetekben nyelvtől füg-

gően akár köznévként is tarthatjuk: például áru- és márkanevek, címek, honfoglaláskori magyar törzsnevek, népkévek, eseménynevek, hónapok, napok, ünnepek nevei, intézménynevek, állat- és tárgynevek.

A tulajdonnév alaki sajátosságait, grammatikai viselkedését illetően nyilvánvalóan teljesen nyelvfüggő kérdésekről van szó. A morfológiai sajátosságok meglétének bizonyítása mindenesetre a magyarban nemigen járt sikerrel, habár kísérletek voltak, vannak erre bizonyos esetlegesebb szóvégek alapján, de tény, hogy a tulajdonnevek esetén morfológiai rendszerről nemigen beszélhetünk. A grammatikai viselkedés több fontos adalékot tartalmazhat: toldalékolásnál a szótári alak sértetlenségének elve olyankor is érvényesül, amikor a köznévi forma tövet vált; csak formailag többes számú tulajdonneveket egyes számúként egyeztetünk; a névelőhasználat pedig kétségkívül komplexebb probléma, mint a köznevek előtti névelőzés — habár releváns szabályokat alkotni a tulajdonnevek előtti névelőhasználattal kapcsolatban nem igazán sikerült még, és nem is tűnik a kérdés megoldhatónak.

A tulajdonnév formai terjedelme, vagyis a névterjedelem az egyik legfogasabb kérdés a tulajdonnevek formálisabb megközelítésében. A kérdés tárgyalásába sokszor vegyülnek helyesírási szempontok is, mivel a több tagból álló tulajdonnevek terjedelmének kérdésében hozott nyelvi döntések a helyesírásban tükröződnek, és ez azzal a veszéllyel jár, hogy a helyesírás adott esetben visszacsatolódhat a nyelvéírásba. A névtartozékok, névkiegészítők, illetve a névelők névterjedelemben tartozása tartozik a szakirodalomban tárgyalt legfontosabb kérdések közé.

E fejezet utolsó része a tulajdonnevek helyesírásával foglalkozik, egészen pontosan a helyesírási szakirodalom (szabályzatok és kommentárok) tulajdonneveket érintő álláspontjaival. Mint hangsúlyoztam, a helyesírást nem lényegi kritériumnak, hanem a nyelvtani felfogás leképezésének tekintem, és emiatt fontos adaléknak tartom a tulajdonnevek grammatikai megközelítése szempontjából. Akadémiai szabályzataink és kommentárjaik azonban nem mentesek a szemléleti ellentmondásoktól főleg intézménynevek, címek, földrajzi nevek, események, rendezvények elnevezéseit illetően, és egyéb, a tulajdonnév és köznév határán levő megnevezésekkel kapcsolatosan.

3.3. A tulajdonnevek és a formális rendszer

Az ezt tárgyaló fejezetben először a tulajdonnév és a nyelvi rendszer viszonyát veszem szemügyre. Kétségtelen, hogy a tulajdonnevek nyelvi elemek, tehát ha a nyelv rendszer, akkor elemei ennek a rendszernek. A kérdés az, hogy a nyelvnek vajon mely szerveződési szintjén jelentkeznek megkülönböztető jelleggel. A szakirodalmi válasz szerint a lexikológia, pontosabban a szófajtan kategorizálja a tulajdonneveket. Mindez olyan szempontból logikus is, hogy sem a lexika alatti, sem az afeletti nyelvi szinteken nem érdemes velük foglalkozni, hiszen lexikai elemek. A szófajtan a főnév altípusaként tartja számon és általában tovább is osztályozza a tulajdonneveket. Mindezzel azonban az a probléma, hogy egyrészt maga a szófajtan is ellentmondásokkal teli rendszereket produkál (mivel a szókészlet egyéb elemei is rendre kibújnak a rendszerezhetőség alól), és mára gyakorlatilag a legbevetettebb, legnagyobb szófaji kategóriák sem kerültek el a kritikát — és nemcsak a részletkérdésekben. BARABÁS–KÁLMÁN–NÁDASDY és FABÓ pedig teljes joggal kérdőjelezhetette meg, hogy a tulajdonnév a főnév egy fajtája lenne, hiszen hagyományos nyelvleírásaink csak egy szóból álló szavakat tartanak számon, vagyis a főnév sem állhat több szóból (viszont vannak több szóból álló tulajdonnevek). Ezzel szemben ha a szófajiságot mint jelentésformát több szóból álló szintagmákhoz is hozzárendelhetjük, akkor ez a probléma megoldható. Viszont továbbra sem indokolt kielégítően nyelvi alapon, hogy a tulajdonnév formailag alkategóriája lenne a főnévnek.

A tulajdonnevek formális rendszerezésének kérdése annyiban nem választható el az i-ménti tárgyalástól, hogy ha a tulajdonnév nem nyelvi rendszerbeli kategória, akkor vajon érdemes-e további rendszerezéséről még beszélni. Hiszen a további rendszerezés sem lehet akkor nyelvi szempontú. Több névelméleti szerző is kijelenti, hogy a tulajdonnevek nem alkotnak rendszert, habár a magyar névtani munkálkodásnak igen jelentős részét teszi ki a rendszerezés. A névgyűjtés ugyanis rendkívül nagy hagyományokkal rendelkező, és napjainkban is aktívan zajló része a névtani tevékenységnek, s a gyűjteményeket általában valamilyen szempont szerint teszik közzé, adataikat rendszerezik és elemzik. Az egyes közzétételekben általában rengeteg a szempontkeveredés, a logikátlanság, a nyelvi-nyelvészeti szemlélet rendre elsikkad. Alapvetően a denotátum típusa határozza meg a rendszerkategóriákat, amivel kapcsolatban már az is probléma, hogy ez nem nyelvi szempont, másrészt itt sem hagyható figyelmen kívül az a KIEFERTől más fejezetben idézett meglátás,

miszerint a tulajdonnév önmagában nem információhordozó a denotátumát illetően, és semmi garancia nincs arra, hogy például a *Nagy Klára* név denotátuma egy magyar nő, mert hívhatnak így akár egy hajót is.

Külföldi szakirodalom nyomán nem egy magyar szerzőnél jelenik meg a gondolat — a legpregnansabban HOFFMANN-nál —, hogy a tulajdonnevek keletkezési folyamatait névmodellek vezérlik. A modellelmélet kétségtávol sugallja a rendszerszerűség gondolatát a nevekkel kapcsolatosan (HOFFMANN például igen kimunkált formális rendszert alkotott a helyneveket illetően). A következő fejezet szempontjaihoz visz közel a részletesebben ismertetett, TOLCSVAI NAGY GÁBOR által írt tanulmány az általa posztmodernnek nevezett névadás (egyfajta nem formális névadási modell) vizsgálatával, mely névadási forma épp azért nem megfogható formálisan, mert ebben gyakorlatilag bármi elnevezhető a nyelv bármilyen alakulatával.

3.4. A tulajdonnevek nem formális megközelítése

A nyelv bármilyen formális megközelítésével kapcsolatban eleve ott van a háttérben a kudarc lehetősége, hiszen a nyelv valahol rendszertelen, térben változatos, időben változó, használóitól, tehát pszichológiai, társadalmi és kulturális körülményektől nem függetleníthető jelenség. Ha rendszerként értelmezzük, és ezt logikai, grammatikai alapon tesszük, eredendően ellentmondással kerülünk szembe: ha logikai alapú rendszert alkotunk, tulajdonképpen az elemek és lehetséges kapcsolataik teljes lefedhetősége a cél (hiszen ez a rendszer lényege), viszont pontosan ez az, amit a nyelvvel kapcsolatban nem lehet megvalósítani, ugyanis a kivételek azonnal jelentkeznek. Viszont ha a rendszert nem formálisan fogjuk fel, és például a változást, a változatosságot eleve rendszerelemként értelmezzük, akkor az sem meglepő, hogy SZÉPE GYÖRGY egyenesen azt javasolta, hogy a tulajdonneveket bizonyos deviánsabb nyelvezetek viszonylatában (gyermeknyelv, afáziás beszédproduktumok, költői nyelv) is érdemes megvizsgálni.

Ebben a fejezetben adok helyet egy olyan szempontnak, amellyel legfeljebb igen ritkán foglalkozik a szakirodalom: a tulajdonnevek lefordíthatóságának. Az alfejezet tulajdonképpen a formálisabb megközelítéssel foglalkozó valamelyik fejezetbe (talán leginkább a tulajdonnév és köznévi határával foglalkozó részhez) is kerülhetett volna, de ezt az sem indokolná, hogy főleg saját gondolataimra, és kevésbé a szakirodalomra támaszkodom benne, másrészt számomra ez a megközelítés nem igazán formálisan megfogható tanulságokat hozott — és mivel nemcsak a magyar nyelvet érinti, hanem különféle idegen nyelv-

veket és a nyelvek közötti kapcsolatokat, nyilvánvaló, hogy miért. Ahogyan az az egy nyelven belüli változatok, illetve egy nyelv időbeli változása esetén is látható, a nyelvek közötti kapcsolatok, az egyes nyelvek valamilyen szempontú összevetésének eredményei sohasem vezethetők vissza formális, pusztán nyelvi tényezőkre, hanem a nyelvhasználók, illetve kulturális körülmények befolyásolják. A tulajdonnevek lefordíthatóságának vizsgálata során a már említett tanulság elsősorban az volt számomra, hogy mivel fordításkor alapvetően bizonyos típusú jelentéseket feleltetünk meg egymásnak, és mivel egyes esetekben lefordítjuk a tulajdonneveket valamely szöveg fordításakor, más esetekben viszont nem (habár ilyenkor ezt talán inkább úgy kell értelmezni, hogy a fordítás úgy megy végbe, hogy a tulajdonnév alakilag változatlan marad), a tulajdonnevektől a szemantikai tartalom nem vitatható el, és ennek alapvetően kulturális jelentésnek kell lennie.

A fejezet másik nagyobb gondolatsora a transzlogikus gondolkodásmóddal kapcsolatos. MÉRŐ LÁSZLÓ nyomán alkalmazom a fogalmat, és valószínűleg nyelvészeti szakirodalombeli előzmények nélkül. A fogalom alatt bizonyos jelenségeknek a formális logika módszereivel megfoghatatlan kezelési mechanizmusát értem, és ide kötök olyan ismert megközelítéseket is, amelyeket eddig nem írtak le ezzel a fogalommal. Tulajdonképpen ugyanennek a mechanizmusnak más szempontú megnevezése a *prelogikus*, amelyet a gyermeknyelv, továbbá a mitologikus tudat (például a névmágia, a totemizmus stb.), illetve a népmesék szemléletével kapcsolatban nem ritkán alkalmaznak a kutatók. Mindezen nyelvezetekben a tulajdonneveknek kiemelt szerep jut. A transzlogikus gondolkodásmód kapcsán térek ki a tulajdonneveknek a költői nyelvvel összefüggésben való tárgyalására is (a korábban említett afáziával nem foglalkozom, de kétségkívül helye lenne egy ilyen jellegű részletesebb vizsgálatban), és fontosnak érzem azt is, hogy a nyugati kultúra, amely alapvetően nem egy transzlogikus gondolkodási mechanizmusok által meghatározott kultúra, talán ebből is adódóan bizonyos tekintetben sajátosan viszonyul a tulajdonnevek kérdéséhez. Az alfejezet, mint fentebb már említettem, inkább impulzust kíván adni további kutatásoknak, és a szempontokat inkább csak felvillantom.

4. Publikációim a témában

Szerkesztői tevékenység

Angol–magyar nyelvészeti glosszárúium (English–Hungarian Glossary of Linguistical Terms). Szerk. VÁRNAI JUDIT SZILVIA. Előkészületben. A névtani rész (magyar, illetőleg angol változatban) elérhető Interneten: <http://mnytud.arts.klte.hu/glosshu.htm>, <http://mnytud.arts.klte.hu/glosseng.htm>

Tanulmányok

Massa, hámor, huta. In: *Nyelvész doktoranduszok dolgozatai*. Szerk. SZÉCSÉNYI TIBOR. LingDok 1. Szeged, 2000. 150–7.

Ómagyar kori helynevek Diósgyőr határában. *MNyj.* 38 (2000): 451–6.

Diósgyőr középmagyar kori helyneveinek nyelvi elemzése. *MNyj.* 39 (2001): 147–58.

(TAKÁCS JUDIT –) VÁRNAI JUDIT SZILVIA, Gondolatok a magyar hivatalos személynévadásról az uniós csatlakozás tükrében. In: *Köszöntő könyv B. Gergely Piroska tiszteletére*. Szerk. GRÉCZI-ZSOLDOS ENIKŐ – KOVÁCS MÁRIA. Miskolc, 2002. 182–5.

A tulajdonnevek lefordíthatósága. *MNyj.* 41 (2003): 653–7.

Ismertetések

BÍRÓ FERENC, Körösladány helynevei (Eger, 1999). *MNyj.* 39 (2001): 231–2.

Konferencián megtartott előadások

Massa, hámor, huta. *Nyelvészeti Doktoranduszok 3. Országos Konferenciája*. Szeged, 1999. november 18–20.

Diósgyőr és környékének történeti helynevei. *A DE magyar nyelvészeti doktori tanácsának doktori konferenciája*. Noszvaj, 2000. április 20–21.

Diósgyőr középmagyar kori helyneveinek nyelvi elemzése. *Nyelvészeti Doktoranduszok 4. Országos Konferenciája*. Szeged, 2001. január 25–26.

Vizsgálati lehetőségek Diósgyőr helynévanyagán. *A DE Magyar Nyelvtudományi Tanszéke Doktori Konferenciája*. Noszvaj, 2001. szeptember 27–29.

Fordítások

Plan of Series (Onomastica Uralica). Szerk. HOFFMANN ISTVÁN. Debrecen–Helsinki, 2001. 5–19.

Selected Bibliography of the Onomastics of Uralian Languages. Szerk. HOFFMANN ISTVÁN. Onomastica Uralica 1a–b. Debrecen–Helsinki, 2001.

History of the Study of Toponyms in the Uralian Languages. Szerk. NYÍRKOS ISTVÁN. Onomastica Uralica 2. Debrecen–Helsinki, 2002. 5–6, 145–60, 199–244.